

Завгородній Костянтин Васильович,
кандидат економічних наук, ДП «Виробниче
об'єднання «Південний машинобудівний
завод ім. О.М. Макарова»

Zavgorodniy Konstantin,
PhD in Economics, State Enterprise
"Production Association Southern Machine-
Building Plant named after A.M. Makarov",
<https://orcid.org/0000-0002-7953-3971>

АНАЛІЗ СТРУКТУРНОЇ ПЕРЕБУДОВИ ЕКОНОМІКИ ЯК ОСНОВИ ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛЕЙ ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ

ANALYSIS OF STRUCTURAL RECONSTRUCTION OF THE ECONOMY AS THE BASIS OF ACHIEVING GOALS OF INCLUSIVE DEVELOPMENT

Завгородній К. В. Аналіз структурної
перебудови економіки як основи досягнення
цілей інклюзивного розвитку. *Український
журнал прикладної економіки та техніки*.
2022. Том 7. № 4. С. 262 – 267.

Zavgorodniy K. Analysis of structural reconst-
ruction of the economy as the basis of achieving
goals of inclusive development *Ukrainian
Journal of Applied Economics and Technology*.
2022. Volume 7. № 4, pp. 262 – 267.

Після закінчення бойових дій та забезпечення безпеки перед нашою державою постає завдання відбудови національної економіки на засадах інклюзії. На думку більшості експертів, після перемоги в Україні з'явиться унікальний шанс на повний реінжиніринг власної економіки, створення її принципово нової моделі, що базуватиметься на інноваційних технологіях (замість відбудовування зруйнованих і морально застарілих попередніх), новій адаптивній системі державного управління, яка виключає корупційні схеми та інші реклюзивні прояви й базується на сучасних підходах до управління, що здійснюються фахівцями і професіоналами, прогресивній системі освіти і науки та інформаційних технологіях. Метою статті є аналіз процесу структурної перебудови економіки як основи досягнення цілей інклюзивного розвитку. Результати дослідження показали, що динаміка за період 2010-2020 років валової доданої вартості у поточних цінах зросла на 125%. Разом з цим у порівняльних цінах 2016 року спостерігається зниження на 1,4%. Визначено, що найбільш суттєве зниження валової доданої вартості відбулося у 2015-2016 роках як наслідок втрати Україною частини виробничого потенціалу внаслідок окупації Росією АР Крим та території Донецької і Луганської областей, на які припадало близько 20% виробничого потенціалу країни. Незначний приріст виробництва доданої вартості спостерігається у 2016-2019 роках, проте у 2020 обсяги валової доданої вартості скоротилися насамперед внаслідок пандемії Ковід-19 та відповідних обмежувальних заходів. Доведено, що забезпечення конкурентоспроможності інклюзивної економіки вимагає вже на етапі формування нової моделі у якості пріоритетів закладати інструменти її прискореного впровадження технологій «Промисловості 4.0.». Обґрунтовано, що модель та бізнес-процеси повинні будуватися за новими інтеграційно-комунікаційними принципами даної концепції. Визначено, що в Україні розвиток інформаційно-комунікаційного сектору в останні 10 років характеризується достатньо швидким зростанням, що є конкурентною перевагою та створює базові передумови для якісних трансформацій соціально-економічної моделі.
Ключові слова: національна економіка, інклюзивний розвиток, структурні трансформації, цифровізація.

After ending hostilities and ensuring security, our state faces rebuilding the national economy based on inclusion. According to most experts, after the victory, Ukraine will have a unique chance to completely re-engineer its economy, to create a fundamentally new model based on innovative technologies (instead of rebuilding the destroyed and morally obsolete old ones), a new adaptive system of public administration that excludes corrupt schemes and other reclusive manifestations and is based on modern approaches to management carried out by specialists and professionals, a progressive system of education and science, and information technologies. The article aims to analyze the economy's structural restructuring as a basis for achieving inclusive development goals. The study results showed that the dynamics of the gross value added in current prices increased by 125% from 2010 to 2020. At the same time, in the comparative prices of 2016, there is a decrease of 1.4%. It was determined that the most significant decrease in gross value added occurred in 2015-2016 because of Ukraine's loss of part of its production potential because of Russia's occupation of Crimea and the territories of Donetsk and Luhansk oblasts, which accounted for about 20% of the country's production potential. A slight increase in value-added production was observed in 2016-2019, but in 2020, the gross value added decreased primarily due to the Covid-19 pandemic and related restrictive measures. It has been proven that ensuring the competitiveness of an inclusive economy requires, already at the stage of forming a new model, to lay the tools for its accelerated implementation of "Industry 4.0" technologies as priorities. It is justified that the model and business processes should be built according to this concept's new integration and communication principles. It was determined that the development of the information and communication sector in Ukraine in the last ten years is characterized by reasonably rapid growth, which is a competitive advantage and creates essential prerequisites for qualitative transformations of the socio-economic model.

Keywords: national economy, inclusive development, structural transformations, digitalization.

Вступ

Після закінчення бойових дій та забезпечення безпеки перед нашою державою постає завдання відбудови національної економіки на засадах інклюзії. На думку більшості експертів, після перемоги в Україні з'явиться унікальний шанс на повний реінжиніринг власної економіки,

© Завгородній Костянтин Васильович, 2022

створення її принципово нової моделі, що базуватиметься на інноваційних технологіях (замість відбудовування зруйнованих і морально застарілих попередніх), новій адаптивній системі державного управління, яка виключає корупційні схеми та інші реклюзивні прояви й базується на сучасних підходах до управління, що здійснюються фахівцями і професіоналами, прогресивній системі освіти і науки та інформаційних технологіях.

Попри різні стратегічні бачення та пріоритети, майже всі фахівці міжнародних організацій та вітчизняні науковці основним шляхом розвитку інклюзивної економіки в Україні вбачають масштабну структурну перебудову економіки на засадах індустріалізації.

Особливостям аналізу структурної перебудови національної економіки, приділено значну увагу вітчизняними вченими, зокрема: Гончарова Н., Ємельянов В., Іртищева І., Крамаренко І., Клопов І., Коваленко І., Мельник Ю., Рибінцев В., Стегней М., Шевченко Л., Хаустова К. та інші. Але, водночас, значна кількість проблем структурної перебудови економіки як основи досягнення цілей інклюзивного розвитку залишаються недостатньо розкритими відповідно до сучасних умов.

Формулювання цілей статті

Метою статті є процес аналізу структурної перебудови економіки як основи досягнення цілей інклюзивного розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження

Як наголошується у «Цілях сталого розвитку Україна – 2030 року», основною умовою сталого розвитку національної економіки є саме відродження промислового потенціалу на інноваційних, еколого-орієнтованих та соціально-орієнтованих засадах: «стратегія розвитку промисловості має створювати умови для використання європейських програм «Розумні спеціалізації», «Європейська кластерна програма», «Горизонт 2020», COSME та залучення додаткової підтримки за рахунок участі країни у регіональних і глобальних програмах ЄС. Формування структури нової сталої промисловості, напрямів її диверсифікації, децентралізації та кластеризації, запровадження інструментів розумних спеціалізацій та посилення ролі регіонів має відбуватися з урахуванням оцінки впливу заходів на зростання доданої вартості та зайнятості» [1].

Системні кризи та неефективна система державного управління впродовж років незалежності призвели до поступової втрати індустріального потенціалу України та переходу з індустріальної до аграрно-індустріальної моделі, що характеризується низьким рівнем інноваційності, переважно сировинною спрямованістю експорту, переважанням продукції другого та третього технологічних укладів.

Колектив розробників концепції нового індустріального розвитку для України підкреслюють, що інклюзивний розвиток економіки є прямим наслідком нової індустріалізації. Іншими словами, модель інклюзивного розвитку, що задовольнятиме ціннісними критеріями інклюзивності (окремі з яких наведені в п. 5.1.) найповніше реалізовується в умовах нового індустріального розвитку. У цьому контексті погоджуємося з твердженням, що «українська економіка у нинішньому своєму стані не здатна вирішувати завдання суспільного розвитку, а саме: досягнення високого рівня глобальної конкурентоспроможності, прискореного економічного зростання, забезпечення добробуту громадян та умов для розвитку людського потенціалу. Основна причина такої дисфункції полягає у низькому розвитку її обробних потужностей, тобто низькій здатності до глибокої переробки сировини та створення товарів з високою доданою вартістю (цінністю)» [2, с. 15].

Бар'єрами для розвитку інклюзивної економіки залишається високий рівень корупції, зношеність основних засобів, низький рівень розвитку обробної промисловості та промислової інфраструктури, високий рівень енергоємності та ресурсозатратності виробництва, застарілі бізнес-моделі. На такій основі побудувати інклюзивну економіку неможливо. Розгляд даної ситуації у контексті Плану маршала, що передбачає повоєнне відновлення України без суттєвого реінжинірингу, призведе до консервації аграрно-сировинної моделі, у якій не передбачено можливостей для досягнення цілей інклюзивного розвитку.

Науковці інституту економіки та прогнозування НАН України зазначають, що саме інклюзивна індустріалізація є найбільш оптимальною стратегією досягнення цілей сталого розвитку та забезпечення гідних умов життя і праці для громадян будь-якої країни: «з розбудовою високотехнологічного, «розумного» і «зеленого» промислового виробництва слід пов'язувати подолання проблем світової бідності та колосального майнового розшарування населення, голоду, забезпечення високого рівня охорони здоров'я, подолання негативних наслідків змін клімату та екосистем. Через розвиток означеного виробництва людство отримає недорогі й чисті джерела енергії, створить кожному достойне робоче місце, умови праці та її

гідну оплату. Така промисловість визначає потребу в отриманні якісної освіти, що зумовлює високі доходи у майбутньому, а тому дає поштовх для розвитку системи освіти та здобуття нових знань і навичок. Не викликає сумніву, що матеріальною основою розбудови інфраструктури є промислова продукція, а відповідальне безвідходне і ресурсно-заощадливе споживання та виробництво безпосередньо лежать у площині винайдення нових, більш ефективних форм організації бізнесу та видів промислової діяльності» [3].

Отже, аналіз наукових праць з проблематики прискореного та інклюзивного розвитку засвідчує, що одним з пріоритетних завдань формування моделі інклюзивної економіки є визначення ключових галузей, що стимулюватимуть прискорений розвиток інших сфер. Як наголошують експерти, найбільш пріоритетним є зосередження уваги на переробній сфері та переходу до 4 та 5 технологічного укладу.

Одним з індикаторів економічного розвитку є динаміка та структура валової доданої вартості, яку продукує економічна система. Це пояснюється тим, що чим вищою є валова додана вартість, створена працею громадян, тим вищий рівень заробітної плати, а відповідно добробуту населення, відрахунків у пенсійний та інші фонди, поповнення державного бюджету та накопичення інвестиційного капіталу.

Рис. 1. Динаміка валової доданої вартості у поточних та порівняльних цінах

Джерело: [4].

населення, відрахунків у пенсійний та інші фонди, поповнення державного бюджету та накопичення інвестиційного капіталу.

Аналізуючи динаміку доданої вартості, створеної в Україні за період 2010-2020 років у поточних цінах, можна спостерігати певну тенденцію до її зростання (рис. 1). Динаміка показує, що за період 2010-2020 років, валова додана вартість у поточних цінах зросла на 125%. Разом з цим, у порівняльних цінах 2016 року спостерігається зниження на 1,4%. Найбільш суттєве зниження ВДВ відбулося у 2015-2016 роках як наслідок втрати Україною частини виробничого потенціалу внаслідок окупації Росією АР Крим та територій Донецької і Луганської областей, на які припадало близько 20% виробничого потенціалу країни. Незначний приріст виробництва доданої

вартості спостерігається у 2016-2019 роках, проте у 2020 обсяги валової доданої вартості скоротилися насамперед внаслідок пандемії Ковід-19 та відповідних обмежувальних заходів.

Незначний ріст доданої вартості та застійні явища в окремі період свідчать насамперед про відсутність впродовж досліджуваного періоду дієвих заходів щодо розвитку переробної промисловості.

У 2020 році питома вага переробної промисловості у структурі валової доданої вартості становила усього 12% і скоротилася впродовж останніх 10 років на 2,8%. Такий показник є занадто низьким для будівництва інклюзивної економіки. Зокрема, середній показник питомої ваги промисловості у структурі валової доданої вартості країн ЄС складає 21%. Структура та динаміка доданої вартості у розрізі основних видів економічної діяльності в період 2010-2021 років наведена у табл. 1.

У динаміці найшвидшими темпами у структурі валової доданої вартості зростає сільське, лісове та рибне господарство, яке в 2021 році перевищило обсяги промислового виробництва і склало 12,4% проти 12% у переробній промисловості. Збільшується також питома вага добувної галузі, яка у 2021 році склала 7,8% і збільшилася в останні 10 років на 1,7%. Такі тенденції свідчать про прискорення процесів переходу до аграрної моделі розвитку.

Позитивним є ріст питомої ваги інформаційних технологій у структурі валової доданої вартості України. Це досягнуто завдяки швидкому росту ІТ сфери та прискореної дифузії цифрових технологій у всі сфери соціально-економічного розвитку, зокрема у державне управління. Високим є показник сфери послуг, що показує тенденцію до зростання. Проте, за умов майже не змінних обсягів валової доданої вартості впродовж аналізованого періоду, тенденції скоріше вказують на прискорену деіндустріалізацію, аніж на постіндустріальний розвиток.

Таблиця 1. Структурно-динамічні зміни валової доданої вартості у розрізі видів економічної діяльності

Види економічної діяльності (КВЕД 2010)		2010	2016	2017	2018	2019 ²	2020	2021	Приріст %
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	A	8,4	13,8	12,1	12,0	10,4	10,8	12,4	4
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	B	6,5	6,5	7,0	7,1	6,5	5,3	7,8	1,3
Переробна промисловість	C	14,8	14,4	14,2	13,6	12,6	11,8	12	-2,8
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	D	3,2	3,7	3,4	3,7	3,7	3,4	3,9	0,7
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	E	0,8	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	-0,4
Будівництво	F	3,7	2,3	2,6	2,7	3,1	3,3	3,2	-0,5
Оптова, роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	G	16,4	15,7	16,3	15,6	15,4	16,2	16,1	-0,3
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	H	8,8	7,8	7,6	7,5	7,7	7,2	6,5	-2,3
Тимчасове розміщення й організація харчування	I	1,0	0,8	0,7	0,8	1,0	0,9	0,8	-0,2
Інформація та телекомунікації	J	3,4	3,9	3,6	3,7	3,9	4,5	5,1	1,7
Фінансова та страхова діяльність	K	6,3	3,2	3,3	3,3	3,4	3,6	3,5	-2,8
Операції з нерухомим майном	L	6,0	7,2	6,8	6,8	7,1	7,4	6,5	0,5
Професійна, наукова та технічна діяльність	M	2,8	3,4	3,4	3,8	4,1	3,8	3,4	0,6
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	N	1,2	1,5	1,4	1,6	1,8	1,7	1,5	0,3
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	O	5,4	6,1	6,5	7,0	7,8	8,5	7,3	1,9
Освіта	P	5,6	4,4	5,3	5,3	5,1	5,1	5,00	-0,6
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	Q	4,2	2,9	3,0	2,5	2,8	3,1	3,0	-1,2
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	R	0,6	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,6	0
Надання інших видів послуг	S,T	0,9	0,8	0,9	1,0	1,1	1,0	0,9	0

Джерело: [4].

Варто зазначити, що у 2021 році структура економіки за валовою доданою вартістю України та у середньому по ЄС є відносно співставною за деякими характеристиками. Зокрема, майже ідентичними є показники питомої ваги сектору інформації та телекомунікацій – 5,4 (ЄС) і 4,5 (Україна) та в цілому перевищення питомої ваги сфери послуг в економіці ЄС, як і в Україні складає близько 36-37%. Разом з цим, саме розвинуте промислове виробництво склало матеріальну основу для розвитку сектору послуг у ЄС та інших постіндустріальних країнах через підвищення купівельної спроможності населення, здатного споживати ці послуги, та ріст потреб інформаційно-аналітичного, фінансового, адміністративного, страхового та іншого обслуговування реальних товарно-матеріальних потоків.

Погоджуємося з думкою Дейнеко Л.В., що «центральною ознакою нинішнього економічного розвитку у світі є авангардна роль промисловості. Ця галузь справляє найбільший мультиплікативний ефект на економіку країн з різним рівнем економічного розвитку, виробляючи значну частину ВВП, стимулюючи інноваційну діяльність, гарантуючи одержання великої частки експортних доходів, створюючи та підтримуючи мільйони робочих місць, наповнюючи податковими платежами державну скарбницю, формуючи тим самим фундамент для сталого соціально-економічного розвитку країн» [5].

Україна володіє значним ресурсним, людським та інфраструктурним потенціалом для розвитку переробної промисловості. Таким чином, Україна має значну сировинну базу, що може бути використана для розвитку переробної промисловості. Наразі первинний сектор представлений значним обсягом виробництва та різноманітністю сировинних ресурсів, переважна частка з яких експортується. На рис. 2 наведено основні сировинні позиції України, більш ніж 50% яких експортується за кордон.

Наявність значної сировинної бази, трудових ресурсів та розвинутої інфраструктури створюють передумови як для розвитку власних виробництв, так і для інтеграції України в європейські ланцюги створення вартості. Зокрема, наявність найбільших обсягів запасу літію у Європі є сприятливим фактором для концентрації в Україні виробництва акумуляторів в рамках стратегічного плану ЄС щодо побудови стратегічного ланцюга вартості акумуляторів в Європі.

На сучасному етапі діюча промислова база розвинутих країн стає нездатною забезпечити високий приріст економіки. Тому стратегічний розвиток промисловості вбачається у переході до нового етапу Індустріального розвитку, який називається «Промисловість 4.1». У цьому напрямі концентрується значний обсяг державних і приватних інвестицій.

Забезпечення конкурентоспроможності інклюзивної економіки вимагає вже на етапі формування нової моделі у якості пріоритетів закладати інструменти її прискореного впровадження технологій «Промисловості 4.0.». Тобто вже сама модель та бізнес-процеси повинні будуватися за новими інтеграційно-комунікаційними принципами даної концепції.

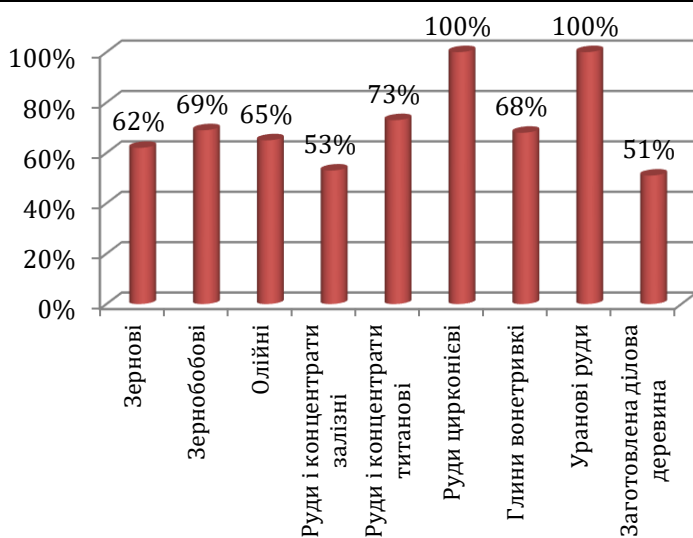

Рис. 2. Сировинні товари України, питома вага експорту у виробництві яких перевищує 50% станом на кінець 2020 року

Джерело: [4].

3. Поглибити інтеграцію до програм Європейського Союзу. Країни ЄС активно впроваджують стратегії розвитку Індустрії 4.0. Також Європейським Союзом розроблено багато програм, спрямованих на розвиток, поширення новітніх технологій, а також на поглиблення міжнародної кооперації.

4. Реформування захисту прав інтелектуальної власності. Неможливість захистити свої розробки спонукає фахівців переїжджати до зарубіжних країн, та реалізувати свій потенціал там.

5. Диджиталізація основних секторів промисловості та інфраструктури. Починати реформування необхідно з ключових секторів економіки України. Такими якраз є промисловість, інфраструктура та енергетика. Після успішного впровадження новітніх технологій Індустрії 4.0 в провідні галузі можливе впровадження й у інші сектори» [6].

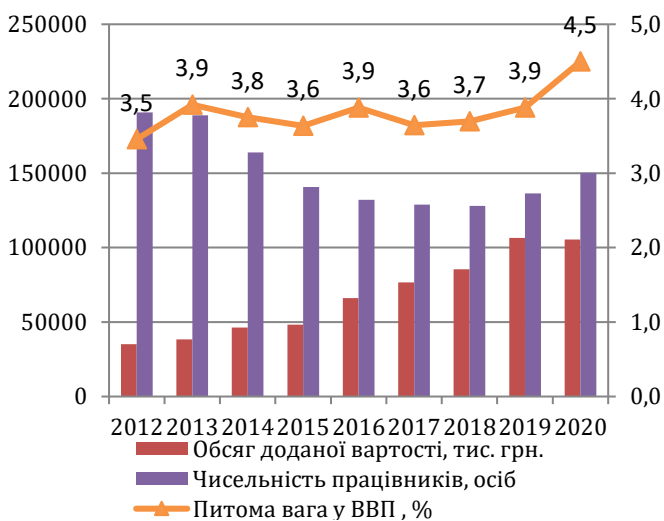

Рис. 3. Динаміка розвитку сектору інформаційно-комунікаційних технологій

Джерело: [4].

вартості, частка якої у ВВП щороку зростає та наближається до структурних значень, аналогічних ЄС. Водночас спостерігається скорочення офіційно зайнятих працівників у галузі, що при наявних трендах приросту підтверджує розгортання тіньового сегменту праці у даному секторі.

Висновки та перспективи подальших розвідок

Результати дослідження показали, що динаміка за період 2010-2020 років валової доданої вартості у поточних цінах зросла на 125%. Разом з цим, у порівняльних цінах 2016 року спостерігається зниження на 1,4%. Визначено, що найбільш суттєве зниження валової доданої вартості відбулося у 2015-2016 роках як наслідок втрати Україною частини виробничого

Науковці Кравчук Ю.Г., Скоробогатова Н.Є. визначають наступні заходи стимулювання прискореної інтеграції економіки до моделі «Промисловість 4.0.»:

«1. Впровадити програми розширеного фінансування ІТ-сектору. ІТ-сектор виступає одним зі стейкхолдерів Індустрії 4.0 в Україні, тому задля швидшого та ефективнішого впровадження новітніх технологій компаніям необхідна допомога з боку держави.

2. Мотивувати робочу силу до реалізації себе на теренах держави. Українські ІТ-фахівці користуються популярністю на світовому ринку. Якщо правильно мотивувати їх, наприклад, підвищити оплату праці, розширити професійну кар'єру, то фахівці будуть залишатись в Україні, і держава не буде донором висококваліфікованої робочої сили.

Варто зазначити, що основою для переходу до моделі «Промисловість 4.0.» є насамперед рівень розвитку комунікаційно-інформаційних технологій, їх проникнення в економічну, адміністративну та соціальну сфери, організація взаємодії.

В Україні розвиток інформаційно-комунікаційного сектору в останні 10 років характеризується достатньо швидким зростанням, що є конкурентною перевагою та створює базові передумови для якісних трансформацій соціально-економічної моделі. На рис. 3 проілюстровано динаміку розвитку галузей сектору інформаційно-комунікаційних технологій.

Отже, статистичні дані засвідчують позитивний тренд розвитку сектору інформаційно-комунікаційних технологій в Україні, зокрема обсягів створеної доданої

потенціалу внаслідок окупації Росією АР Крим та територій Донецької і Луганської областей, на які припадало близько 20% виробничого потенціалу країни.

Проведений аналіз показав, що Україна має значну сировинну базу, що може бути використана для розвитку переробної промисловості. Наразі первинний сектор представлений значним обсягом виробництва та різноманітністю сировинних ресурсів, переважна частка з яких експортується. Визначено, що з основних сировинних позицій України більш ніж 50% експортується за кордон.

Доведено, що забезпечення конкурентоспроможності інклюзивної економіки вимагає вже на етапі формування нової моделі у якості пріоритетів закладати інструменти її прискореного впровадження технологій «Промисловості 4.0». Обґрунтовано, що модель та бізнес-процеси повинні будуватися за новими інтеграційно-комунікаційними принципами даної концепції. Визначено, що в Україні розвиток інформаційно-комунікаційного сектору в останні 10 років характеризується достатньо швидким зростанням, що є конкурентною перевагою та створює базові передумови для якісних трансформацій соціально-економічної моделі.

Список літератури

1. Цілі сталого розвитку України: Національна доповідь. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. 2017. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/natsionalna-dopovid-csr-Ukrainy.pdf>.
2. Власюк В., Максютя А., Поважнюк С. Економічне відродження через індустріальний розвиток України. Харків: Повноколір, 2020. 432 с.
3. Бобух І.М., Кіндзерський Ю.В., Фашевська О.М. Структурні зміни як основа інклюзивного розвитку економіки України: монографія. Київ. ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». 2020. 516 с.
4. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>.
5. Дейнеко Л.В. Розвиток промисловості для забезпечення зростання та оновлення української економіки: науково-аналітична доповідь. Київ. ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». 2018. 158 с.
6. Кравчук Ю.Г., Skorobogatova N.Ye. Україна в умовах індустрії 4.0: можливості та бар'єри. *Актуальні проблеми економіки та управління*. 2020. № 14. URL: <http://ape.fmm.kpi.ua/article/view/205842>.
7. Крамаренко І.С., Широков М.А., Нікон Д.Є., Білоус О.А. Роль інвестиційного потенціалу у контексті продовольчої безпеки. *Вісник ХНАУ ім. В.В. Докучаєва. Серія: Економічні науки*. 2018. № 3. С. 433-444.
8. Іртишева І.О. Факторинг як напрям стратегічного розвитку фінансового забезпечення агропродовольчої сфери. *Вісник ХНАУ ім. В.В. Докучаєва. Серія: Економічні науки*. 2011. № 8. С. 16-21.
9. Vishnevskaya O., Irtysheva I., Kramarenko I., Popadynets N. The Influence of Globalization Processes on Forecasting the Activities of Market Entities. *Journal of Optimization in Industrial Engineering*. 2022. Vol. 15. Issue 1. pp. 261-268.
10. Крамаренко І.С. Фактори впливу на інвестиційно-фінансову привабливість підприємств агропродовольчої сфери України. *Агросвіт*. 2013. №15. С. 22-24.
11. Козаченко Л.А., Крамаренко І.С. Позиціонування інвестиційного потенціалу України у світових рейтингах. *Бізнес Інформ*. 2021. №4. С. 127-132.

References

1. Tsili staloho rozvytku Ukraina: Natsional'na dopovid'. Ministerstvo ekonomichnoho rozvytku i torhivli Ukrainy. (2017). [Goals of sustainable development Ukraine: National report. Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine]. Available at: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/natsionalna-dopovid-csr-Ukrainy.pdf>.
2. Vlasjuk, V., Maksyuta, A., Povazhniuk, S. (2020). *Ekonomichne vidrodzhennia cherez industrial'nyj rozvytok Ukrainy*. [Economic revival through industrial development of Ukraine]. Povnokolir. Kharkiv. Ukraine.
3. Bobukh, I.M., Kindzers'kyj, Yu.V., Fashevs'ka, O.M. (2020). *Strukturni zminy iak osnova inkluzyvnoho rozvytku ekonomiky Ukrainy*. [Structural changes as the basis of inclusive development of the economy of Ukraine]. DU «In-t ekon. ta prohnozuv. NAN Ukrainy». Kyiv. Ukraine.
4. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. [State Statistics Service of Ukraine]. Available at: <https://www.ukrstat.gov.ua/>.
5. Dejneko, L.V. *Rozvytok promyslovosti dlia zabezpechennia zrostannia ta onovlennia ukrains'koi ekonomiky: naukovo-analitychna dopovid'*. [Development of industry to ensure the growth and renewal of the Ukrainian economy: a scientific and analytical report]. DU «In-t ekon. ta prohnozuv. NAN Ukrainy». Kyiv. Ukraine.
6. Kravchuk, Yu.H., Skorobogatova, N.Ye. (2020). «Ukraine in the conditions of Industry 4.0: opportunities and barriers». *Aktual'ni problemy ekonomiky ta upravlinnia*. № 14. Available at: <http://ape.fmm.kpi.ua/article/view/205842>.
7. Kramarenko, I.S., Shyrokov, M.A., Nikon, D.Ye., Bilous, O.A. (2018). «The role of investment potential in the context of food security». *Visnyk KhNAU im. V.V. Dokuchaieva. Serii: Ekonomichni nauky*. № 3. pp. 433-444.
8. Irtysheva, I.O. (2011). «Factoring as a direction of strategic development of financial support of the agro-food sector». *Visnyk KhNAU im. V.V. Dokuchaieva. Serii: Ekonomichni nauky*. № 8. pp. 16-21.
9. Vishnevskaya, O., Irtysheva, I., Kramarenko, I., Popadynets, N. (2022). «The Influence of Globalization Processes on Forecasting the Activities of Market Entities». *Journal of Optimization in Industrial Engineering*. Vol. 15. Issue 1. pp.261-268.
10. Kramarenko, I.S. (2013). «Factors affecting the investment and financial attractiveness of agro-food enterprises of Ukraine». *Ahrosvit*. №15. pp. 22-24.
11. Kozachenko, L.A., Kramarenko, I.S. (2021). «Positioning of Ukraine's investment potential in world rankings». *Biznes Inform*. №4. pp. 127-132.

Стаття надійшла до редакції 02.12.2022 р.